

MATERNITAT, reproducció del famós quadro de G. Reynolds

SEGUEXEN ELS TEMES DE MEDITACIÓ

DURANT tot l'any darrer, en Barcelona circularen entre forses mans els programes del III Congrés Internacional d'Educació familiar que baix l'alt Patronat del Govern belga's preparava en Brusselles per aquest mes d'Agost 1910, presidit pels ministres d'Estat, de Justícia y'l Governador de la província de Lieja. Avuy, mort el rey Leopold, els Reys Albert y la Reyna Elisabeth han prè la noble tasca de patrocinar aquesta obra d'alta cultura y d'alt patriotisme.

Jo recordo perfectament que l'estiu darrer al mitxdia d'un diumenge d'Agost, en el Pabelló d'un balneari de la costa catalana, una distingida dama, un metge molt reputat y un dels nostres comerciants més opulents (tots barcelonins), procuraven fer proselitismes en favor d'aquest Congrés, proposant pera la tornada dels estiuejants en la capital, una reunió ab el fi de constituir un Comité en el que Barcelona desempenyés el seu paper en dit Congrés Internacional d'Educació.

Fòra d'aquelles tres persones expressivament entusiastes per la idea... (y plàume fer aquí constar llurs noms: donya Josefa Casagemas de Llopió, don Emili Vidal-Ribas y'l doctor Soley), jo anava observant el grup de dames elegantíssimes, qui, molt satisfetes de llurs vaporoses toilettes d'estiu, semblaven escoltar, tot ventantse, y assentir maquinalment al projecte, sense, tal vegada, acabar-se d'enterar ben be d'ell y sa transcendència...

A la matexa nit, en aquell mateix lloch, aquelles matexes famílies, aquelles matexes mares, a les dues de matinada tornaven a trobar-se reunides desde les 10 del vespre, y al compàs d'un quartet, unes valsaven alegrement, altres miraven ballar desde darrera les primeres fileres de cadires, ocupades per moltíssimes criatures qual edat variava dels 4 als 14 anys, unes ab rostre de sòn, totes mudades y aburridas, altres els ulls lluhents de curiositats, vull creure, més que malsanes, anòmals.

Y jo, contemplava silenciosament la tranquil·litat de esperit d'aquells educadors de les generacions futures, d'aquelles mares inconscientes, d'aquells pares indiferents, y sobretot sentia infinita compassió envers aquelles criatures que les famílies portaven allí a fòra, al camp (?) a estiuejar, segurament pera enfortir-les y resistir après la vida ciutadana... la bona y inofensiva vida ciutadana hivernenca en que a les nou dormen tots els petits y... hont no van may al ball...

Y'm dolia en l'ànima veure aquella infantesa tan prima, pàlida, ullerosa, anemiada sota la pàtina presa del sol a l'hora del bany...

¡Ah! Ab quin plaer jo haguera volgut posarme en mitx d'aquell saló, y parlar ben alt a n'aquells pares indiferents, a n'aquelles mares inconscientes, de lo necessari, de lo indispensable que'ls era enterarse d'alguns dels temes d'higiene y d'educació infantils que, a l'hora en que jo escrich aquestes lletres, estan estudiant a Brusselles devant de delegacions de per tot el món... en un Congrés internacional d'Educació familiar, en el que Madrid ha enviat un delegat, el doctor Tolosa Latour... emprò al reste d'Espanya... zero; y ab la més gran tristesa

me cal fer constar que lo mateix ha fet el nostre poble de Catalunya, el qui té fama de marxar sempre, en totes les manifestacions culturals, al cap de les regions ibèriques...

Passèm!...

Pera que assistís a n'aquest Congrés una delegació de Catalunya, procuraren algunes persones fer tots els possibles, uns en propaganda particular; altres, — com jo, — incansablement desde la premsa diària, desde altres llochs.

Y... a menys qu'alguna ànima catalana ferventa y realment ayant del progrés de la seva terra, trobantse aquests dies de visita a la Exposició belga, se senti atreta a presenciar aquest interessantíssim y utilíssim Congrés, sabrem d'ell y apendrem d'ell les famílies barcelonines lo que'n sabran y apendran les de Masquefa o de Gratallops que llegexen els diaris de la capital.

—
Passem a altres punts dignes de meditació... si be'm consta qu'aquesta paraula y ses... conseqüències no dexaran tal volta en la opinió general més rastre que'l que dexa un cohet engegat en la celistia...

Mes hi hà quelcom molt grat qu'es comú a la vida dels desencantats y a la dels optimistes... quelcom que m'atreviria a nomenar «el sentit del desfogament» que ve a esser una mena de voluptuositat que no tothom sab fruhir, tal volta per la immensa quantitat de teulades de vidre sota les qui viu generalment la societat

Una dama de talent remarcable y de gran il·lustració, qual nom es en les lletres d'Espanya auriolat de gloria y de respecte en la societat, Sofia Casanova de Lutoslawski, donà darrerament en l'Ateneu de Madrid una notabilíssima Conferència sobre *La dona espanyola en l'extranger*.

Me raca en l'ànima no tenir en aquestes planes espay sufficient pera donar a conèixer en tota sa extensió aquest notabilíssim treball de la noble dama, gallega de naxensa, mes descendent de catalans de la plana de Vich... No es admirable solzament la Conferència de la senyora Casanova per l'afiligranat y castíssim castellà en que està escrita y'l tresor d'erudició que demostra, no es interessant tan sols per les curiosíssimes y alhora lamentables opinions que, recullides en sos viatges per les principals nacions europees com esposa d'un diplomàtic, ens transcriu, es sobretot admirable d'amor y de justícia envers la dona sa germana, es digne d'esser estudiat per l'immens esperit de veritat que tanca, y'l desitx expressat ab un fervor corprenedor de que sia aviat un fet la revindicació de la dona espanyola als ulls dels extrangers, revindicació feta nó per la galanteria dels cronistes, nó, sinó per la dona matexa, la seva paraula, la seva ploma, les seves obres de cultura.

Ne parlarè en el vinent número d'aquest punt, si a Deu plau.

Entretant seguim meditant, meditant sobre lo que podem y hem de fer pera be nostre y de nostra terra.

CARME KARR.

LES DONES Y LA PAU

La baronesa Berta de Suttner, — dita el Napoleó del Pacifisme, — guanyadora del premi Nobel per sa magnífica obra «Abaix les armes!»

Fa poques setmanes que la Directora de FEMINAL rebé d'Anglaterra una carta d'un conegudíssim periodista francès qui recorre actualment Europa recullint impressions y dats sobre'l moviment pacifista femení. Monsieur Jean Pélissier, demanava a la única revista d'interessos y cultura femenins que's publica a Espanya, una informació del actual moviment pacifista ensà dels Pirineus...

Y ab greu recansa, no ha pogut esser correspost el desitx del periodista francès, donchs si be ignorèm que hi hagi entre les dones espanyoles cap moviment pacifista, sabem, en cambi, que a Ca-

talunya no's trobaria, tal vegada, un 50 per 100 de dones que sàpiguen lo qu'es el pacifisme.

A n'aquestes dones els preguèm la lectura d'un dels llibres més nobles, més honrats y més sants qu'hagi produhit el segle XIX, «A bas les armes!», de la baronesa Bertha von Suttner.

A n'aquexes dones els hi encomanèm axís mateix la lectura de les memories de dita senyora Von Suttner y la dels treballs del Congrés de la Pau tingut lloch a La Haya, hont totes les nacions del món enviaren delegades, fins el Japó, la Xina, la Turquia y l'Egipte, totes menys Espanya...

Y si aprés d'aquexes lectures, les convensudes volen acostarse a FEMINAL, aleshores aquest podrà respondre a Mr. Pélissier sobre'l moviment pacifista a Espanya y especialment a Catalunya; y es per axò que avuy, en aquesta plana, en lloch de respondre al distingit periodista francès, fem una demanda a les nostres compatriotes.

Les primeres delegades del Congrés de la Pau a La Haya, per Fransa, Bèlgica, Anglaterra, Nort-Amèrica, Polònia, Suïssa, Itàlia, Holanda, Alemanya, Àustria, Rússia, etc. Primera fila: Sres. Avril de Sainte-Croix, Chaponnière Chaix, Stritt, Olgivie Gordon, Ziperovsky. — Segona fila: Sres. Lafontaine, Comtesa Spalatti, Baelse, Garison Villard, Forchaunier, Popplin.

Lady Aberdeen, virreyna de Irlanda, Presidenta del Consell internacional de les dones.

La princesa Mele Barese, Vis-presidenta de la Lliga en Itàlia

Comtesa Visicchio di Castelmenardo, de la Lliga new-yorkina.

LA PINTORA OLOTINA JOSEPHA PORRAS

OLOT encara que sigui bressol d'illustres fills en tots els rams del saber humà es una població popularisada per l'art.

Fins s'ha fet corrent la expressiva frase sempre que's parla de la capital de la Garrotxa, «Olot, terra d'art y artistes», lo qu'en sintèssis podríem afegir qu'es sinònim de bellesa. Y realment es així, referent a la bellíssima Natura, ahont les fonts remorejantes s'escorren pel mitx de florides prades y pels xaragalls de frondoses boscuries.

La ex-vila, com una immensa corona, té superbes y admirables serralades exhuberants de color y poesia, rublertes de variats temes pictòrichs d'ahont n'han tret bellíssims quadros els pintors olotins y forasters que passen una temporada cada estiu en la xamosa ciutat montanyenca.

La bellíssima Natura olotina, no sols ha entusiasmat ab sos esplèndits temes de paysatge als artistes forasters, sinó que fins entre'ls olotins han sortit fervents admiradors d'aquells sublims espectacles que s'hi desenrotllen en tot temps del any, traduhintlos a la tela ab la major fidelitat possible.

Algunes senyoretes, admiradores de les belleses d'aquella prodigiosa Natura, també aficionades al art pictòrich, fan laudables y entusiastes estudis pera reproduhir ab el pinzell les prades florides y les boscuries exhuberants de verdor, les cimes espadades y lluminoses de la característica montanya de Santa Magdalena ab sos cimals que's perden entre les calitges blavenques del cayent de

les tardes y les entonacions verdoses dels matins quan son tocases de la llum del sol, produhint conjunts d'armonia que no's veuen en cap més comarca de Catalunya.

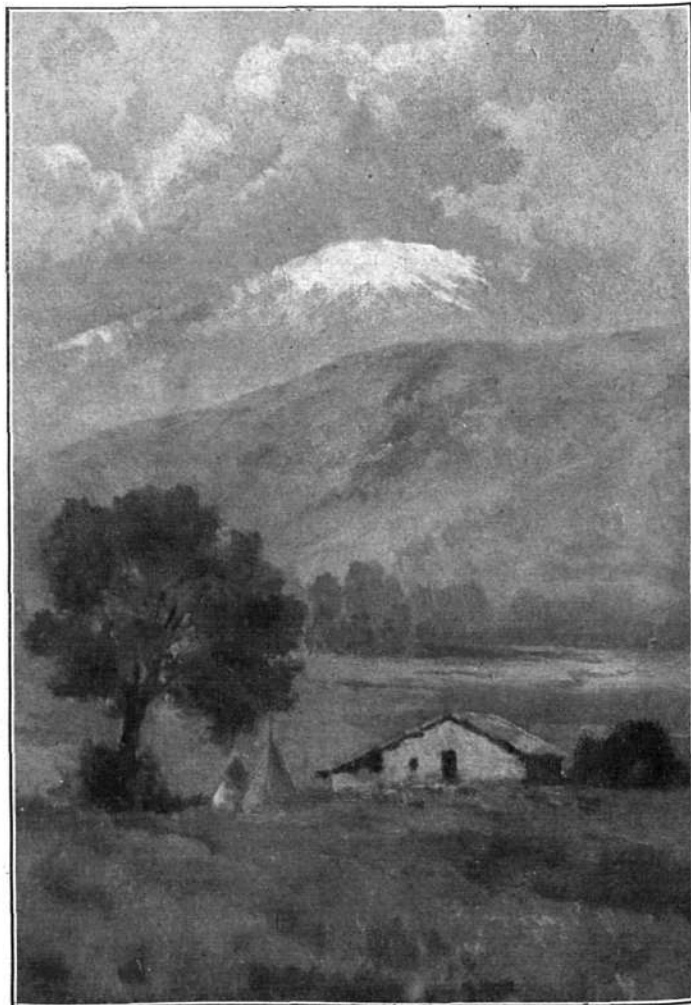
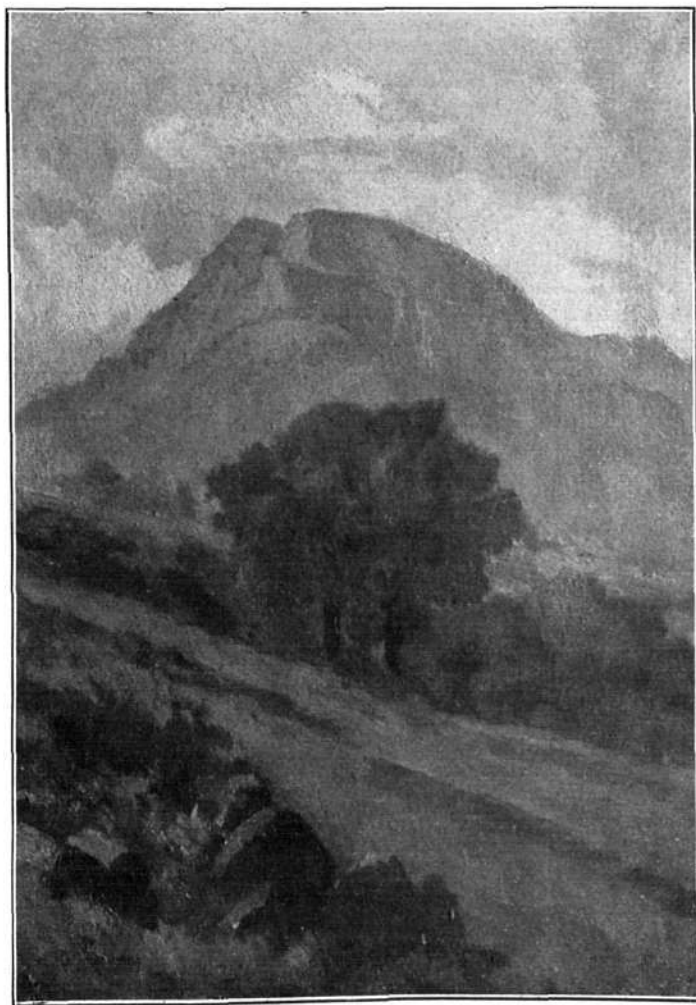
Entre aquestes senyoretes, la que més ha sobressortit es Na Josefa Porras, una de les que més sent l'art pictòrich y admira la Natura de la comarca olotina. Treu ab acert d'aquelles encontrades notes de color de tons finíssims quan hi comensa a esclatar la hermosa primavera. Apunta ab justesa sobre la tela'ls vigorosos esclats de color dels camps de fenels en flor y de roselles, y les vessants de montanyes de tons groguenchs ab la florida de la gineseta y del ujol que contrasten ab la blancor dels camps de fajol florit y ab les fredes y tristes tonalitats de neu de la hivernada.

No'ns extranya gens que vivint en contacte contínuu ab tanta maravel·la'n surtin tants artistes que's convertexen en veritables adoradors d'aquelles incomparables belleses naturals.

— La senyoreta Porras es una aprofitada dexeble del veterà de la pintura olotina don Joseph Berga, l'eminent paysatgista qui ha trasladat a la tela innumbrables temes y espectacles de la rodalla d'Olot ab una pericia que ben pochs han lograt encara y que s'ha popularisat ab exposicions públiques.

Entre'ls dexebles que més honoren al senyor Berga, s'hi pot comptar la senyoreta Porras, de la qual tenim el gust de reproduhir en el present número alguns de sos millors estudis acompanyats del retrat de tan distingida filla d'Olot.

R. S.

Paisatges olotins, pintats per la senyoreta J. Porras

YOLANDA Y SON DERRER LLIBRE

YOLANDA, ó millor dit, la noble y ilustre marquesa Maria de Plattis, qui ha fet aquest pseudònim cèlebre ja no sols en les lletres italianes, sinó en lo que podríem dirne sociologia femenina, acaba de publicar un hermosíssim llibre que mereix esser llegit per tothom, y molt especialment en nostres terres llatines, hont ha d'esser un llibre d'educació.

A l'hora en que l'autora d'*Era reyna* (hermosa obra de la que FEMINAL s'ocupà en son temps), acaba de vèurela premiada ab la medalla d'or que la ciutat de Milàn ofereix a la millor obra de literatura, tornem ab immensa satisfacció a rendir homenatge a *Yolanda*, ab motiu

La eminent escriptora y feminista italiana
Marquesa Maria de Plattis

un esperit enlayrat, generós y fundament compassiu. Una bondat infinita es el segell d'aquesta obra, axis com ho es també una noble idealitat. *Yolanda* no es crudel, ni en ses més grans amargures. *Yolanda* es la mà dolça, fina, aristocràtica y consoladora, que sab guarir les llagues y bres-sar tots els dolors.

Plena encara de joventut, la marquesa de Plattis, qu'una prematura viudesa ha reclòs en un ambient exempt de les frivolitats mundanes, pera

Cento. Plassa del Guercino

de la publicació de *Las últimas vestales*, que nostra colaboradora Roser de Lacosta ha bellament traduït al castellà.

Ben al revés d'altres empreses editorials, que sols veuen en la publicació d'un llibre *el negoci a fer*, la casa Araluce, devota dels ideals de cultura, s'ha constituït en apòstol de les obres de la senyora Plattis, obres no solament exquisides baix el punt de vista literari, sinó altament educatives per la noblesa y utilitat de les tèssis que hi son desenvolupades.

No es nostre propòsit analisar l'obra que'ns ocupa, sinó recomanar la seva lectura a totes les mares de família, per l'esperit de sana moralitat que de totes ses planes s'escampa. *Las últimas vestales* son les víctimes d'una educació falsejada pels prejudicis; es un bellíssim y complert estudi d'ànimes femenines turbades y serenes, fet per

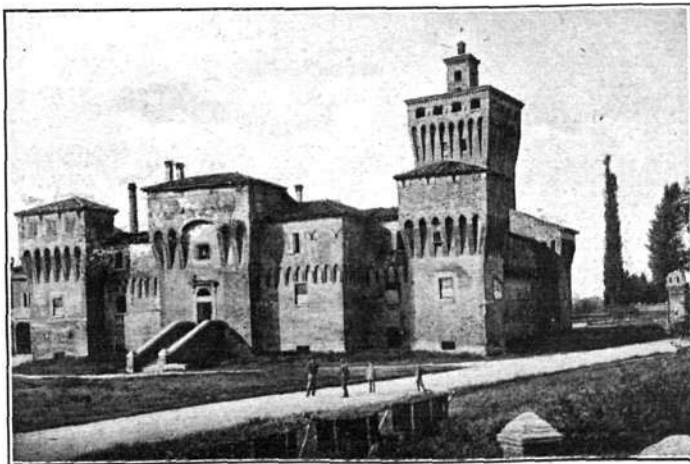

Un antich palau. Casa Pannini

consagrar-se al seu únich fill, ha sentit en son cor repercutir els dolors y'ls anhels de tota la humanitat femenina, y desde son retiro de Cento (Ferrara), ella ha escampat per Italia'ls seus llibres, sans, educadors, consoladors, els qui, avuy, han passat ja les fronteres. Y en el fervor del seu apostolat de reivindicacions femenines, ella acaba de recorre Italia donant arreu conferencies de cultura femenina, qual èxit ha vingut a coronar els seus nobles esforços.

FEMINAL felicita a *Yolanda* per la bona obra qu'ha fet en favor de les dònies al escriure *Las últimas vestales*, quals tipus no son exclusius del ambient de Casagrande (la vella ciutat italiana que molts asseguren esser Cento, hont resideix la eminent escriptora), sinó que's troben ab gran freqüència, per dissort, encara en nostra societat catalana y en tota la societat espanyola.

K.

El castell de la Rocca, hont tenen lloch interessants escenes de *Las últimas vestales*

COSTUMS POPULARS EN LES PLATGES

Vista general de la platja dels Sables d'Olonne (Vendée) y del «Remblai»

Sableses en les llagunes salades

LA FESTA DE LA ROSIÈRE ALS SABLES D'OLONNE

Aquesta festa fou instituhida a principis del segle v, per St. Médard, bisbe de Noyon.

Aquest bon bisbe, qu'era al mateix temps senyor de Salency, tingué la idea de donar tots el anys, a aquella de les noyes de ses terres que's fes més remarcable per ses virtuts, una quantitat de 25 lliures y una corona de roses.

La tradició'ns diu que'l premi fou designat per primera vegada a una germana del Sant, que'l poble havia aclamat per esser *rosière*. (Se veu encara avuy a Salency, a la capella de St. Médard, al demunt del altar, un quadro representant el Sant vestit ab els hàbits pontificals, posant una corona de roses demunt del cap de sa germana.)

Aquest premi devingué per les noyes de Salency un poderós al·licient de virtut: independentment del honor que'n treya la *rosière*, era segura de trobar marit en el curs del any.

El sant bisbe volgué perpetuar aquesta institució, y a n'aquest fi llegà dotze arpents de terra, quals rendiments foren afectats a la paga d'un dot de 25 lliures y als gastos de la cerimonia.

El senyor de Salency tenia ell sol el dret d'escullir la *rosière* entre les tres noyes que

cad'any el poble devia presentarli com a les més remarcables per llur conducta.

El día 8 de Juny, festa de St. Médard, a les dues de la tarda, la *Rosière*, vestida de blanch, acompanyada de sa familia y de dotze noyes igualment vestides de blanch, anava, seguida d'un gran corteig, a la iglesia parroquial a ohir les vespres, y d'allí a la capella, hont, després de la benedicció, el capellà posava la corona de roses

sobre'l cap de la donzella, entregantli'l dot en presencia del senyor de Salency y dels oficials de justícia.

La festa finia ab un banquet y un ball campestre, a ne'ls que hi prenia part tot el poble.

Aquesta festa fou igualment establerta a Suresnes y a Nanterre, dues petites viles si-

tuades al peu del Mont-Valérien, a alguns kilòmetres de París.

La revolució del 93 va suprimir aquesta festa tan popular, ab greu recansa dels habitants, per els qui la festa de la *Rosière* havia sigut sempre, més que una festa local, una gloria pel poble.

A la fi, ab gran satisfacció dels habitants, fou restablerta la festa de la *Rosière* a Suresnes, mercès a la generosa bondat d'una dama que legà tota sa fortuna a n'aquest fi.

Però, axís com abans sols eren tres els pobles que celebraven la festa de la *Rosière*, ara aquesta festa s'ha escampat per tot el Nort de Fransa fins a arribar a la bonica vila dels Sables d'Olonne en la Vendée.

Ab algunes petites modificacions, s'ha celebrat aquí la festa de la *Rosière*, qu'he tingut el pler de presenciar fa pochs dies.

Enguany la noya proclamada *Rosière* es una joveneta de 22 anys, Hélène Brossard.

Després del coronament, que fou el día 14 d'aquest mes, a les dues de la tarda, se-

El chor de pescadores sableses.

FRANCESES. - LA DONA EN LA VENDÉE

Arran de l'ona a la marea baixa

guí la festa com se feya en el temps del sant fundador; y'l día 15, a la tarde, la *Rosière*, acompanyada de ses dames d'honor, vestides respectivament de satí blanch, rosa y blau, prengueren part, en una bonica carrossa florida, a la batalla de flors que celebrava la elegant colonia estiuejadora del Sables de Olonne.

Aquesta colonia, molt nombrosa, està escampada en els grans hotels y boniques villas y xalets, tot lo llarch d'un gran *boulevard* extès devant de la hermosíssima badia. Aquesta colonia, es molt heterogènia, y es especialment composta de nort-americans, anglesos y francesos del Nort. Els parisenchs hi abunden, y vaig a dir que tal vegada la petita barcelonina qui escriu aquestes modestíssimes quartilles, es l'única espanyola entre tants estiuejadors.

Dona bo de veure la platja a l'hora de la marea baixa; els petits ne son els amos, y nusos de cames, descalsos y lleugerament

Sableses surgint les reds

vestits, ne fan camp de les llurs diableses.

L'espai de que puch disposar en aquestes planes, no'm permet extendrem gayre més sobre les costums d'aquesta bonica costa oceànica, hont les dones son altes, fermes y robustes, en llurs trajos pintoreschs de faldilla curtíssima, que dexa al descobert la cama coberta de groxudes mitges negres y el peu calsat d'uns esclopets negres y lluhents. El còs es de robes transparents, y moltes d'elles hi porten amples mànigues de tul y musselina; un mocador de colors virolats al coll, y al cap la gorreta de llençeria ab les ales vorejades de punta, completen llur *toilette*. En la Vendée les criatures, sense distinció de sexes, fins als 9 o 10 anys, duhen calses y gersey de punt, vermells, constituhint axò una agradable nota de color en aquest bell paysatge de si tan lluminós.

C. L.

Les Sables d'Olonne, Agost 1910.

Mlle. Eleonore Dappet-Voisin

Mlle. Hélène Brossard, Rosière d'enguany y ses dames d'honor

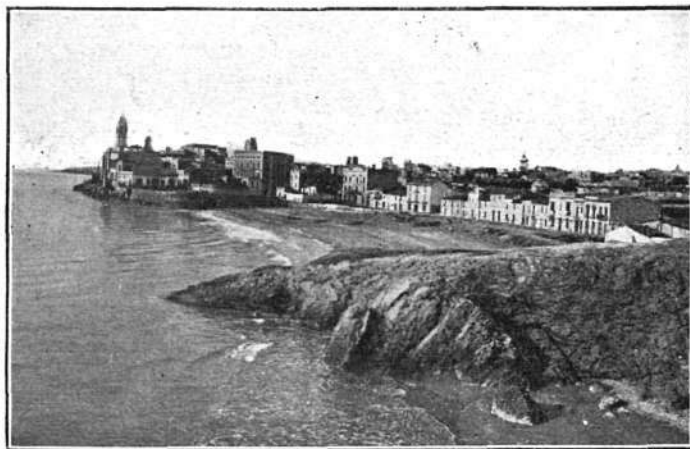

Mlle. Reine Victoria Merlet

CULTURA FEMENINA EN CATALUNYA

Port Alegre

A Sitges

La Iglesia y'l Baluart

L'obra de Cultura femenina iniciada per la directora de FEMINAL desd'aquestes planes y desde la Càtedra del Ateneu barceloní, comensa a donar sos fruyts, mercès a l'entusiasta cooperació de les distingides dames barcelonines quals noms han sigut publicats en la premsa, avuy ja acompanyats d'altres forasters.

Moltes de les senyores del Comité d'organització central, escampades per l'estiu en les viles de Catalunya, son devingudes apòstols de la idea qual realització ha de causar tants beneficis a la dona. Axò fou lo que va portar la Directora de FEMINAL a emprendre una campanya de divulgació de l'Obra de Cultura femenina fòra de la capital.

Sitges, la més hermosa de les viles de Ponent, ha estat la primera en escollir la veu de la propagandista de l'Obra que'ns ocupa, y no es d'oblidar l'acullida que la culta població li feu el 15 d'Agost d'enguany.

Desde aquestes planes, orgue de tota manifestació de cultura femenina, la Directora de FEMINAL fa arinent a Sitges tot el seu agraïment per les seves atencions, entre les que no es la menys, la oferta del hermosíssim local del Ajuntament pera donarhi la seva Conferència, local que resultà insuficient pera contenir l'auditori.

La presidència, que'l senyor Alcalde, après d'unes per demés benèvoles paraules de presentació, cedí a la conferenciant, collocantse a la seva dreta, fou ademés ocupada pel senyor Rector el doctor Mestres, catedràtic del nostre Seminari, el senyor Secretari y alguns regidors de Sitges, el Director de la Estació Enològica de Reus y sa bella esposa, altres distingides personalitats barcelonines, sitgetanes y forasteres, ademés de les senyores Carbonell, esposa del digne Alcalde de Sitges, y Mas, esposa del senyor Secretari, de les senyora y senyoreta Benaprés, esposa y germana del reputat doctor Benaprés, de la senyora viuda d'Amell, delegada de la Junta Provincial d'Instrucció, les senyorettes Robert y moltes altres dames qui ab llur amable y encoratjadora presència entorn de la conferenciant, donaren una mostra ben evident de la simpatia pera l'Obra de la que s'han constituït apòstols ferrents, en benefici de totes les dones de Catalunya.

La senyoreta Rita Benaprés, simpàtica sitgetana, d'una cultura poch comú, ha tingut la gentilesa de remetrens l'article que segueix y que reproduhim íntegre, malgrat les massa benèvoles lloances que inclou, y que la iniciadora de l'Obra no pot rebre com a personals, sinó com adreßades a l'Obra qu'avuy ja no es seva solament, sinó de totes aquelles qui l'han empresa al seu costat, com la senyora de Llopis y la senyoreta Benaprés, a la qui's deu la més gran part de la organització del Comité de propaganda que ha quedat constituït a Sitges ara com ara, (com un exemple pera les demés poblacions de Catalunya) portant a son cap els noms benvolguts y respectats de les senyores y senyorettes Carbonell, Benaprés, Robert, Mas y Jornet, Amell etç., etç.

(El «Baluart de Sitges» ha comensat a publicar la Conferència de la senyora Karr.)

EL 15 del present, diada de la Mare de Deu d'Agost vingué a n'aquesta població la incansable propagandista del enaltiment de la dona donya Carme Karr, donant en el saló de la Casa de la Vila una notabilíssima Conferència sobre cultura femenina. Hi havia grandíssima espectació pera poguer sentir a

l'ilustre dama que's feya en aquell moment paladí y verb de les aspiracions qu'encarnen en molts esperits femenins de nostra terra, resultant petit el local pera enquirir a tots los qu'en fervorosa atenció estavem pendants del hermós discurs de la conferencianta.

Després d'una entusiasta salutació a Sitges, dedicà sentit recort al malaguanyat doctor Robert, qual simpàtica figura enquadrada devant de la oradora, semblava sortirse de la tela y ajuntar als nostres aplaudiments el seu valiosíssim, sagellant de modo definitiu la campanya empresa pera la consecució del bell ideal.

No pretench glosar en aquesta correspondencia'ls hermosos conceptes qu'anaven succehintse en el desenrotlló de son tema, ja qu'en les planes de FEMINAL pot trobarse condensada la gestació d'obra tan vasta.

Faré sols remarcar que la primera part del discurs anà encaminada a combatre'ls prejudicis ab que generalment es acullida tota manifestació de lo que's creu molt erroneament emancipació ridícula de sufragista desaprensiva, quan a lo que's tendeix es a fer de la dona «la companya conscient del home modern» y l'educadora dintre la llar dels tendres plansons que, al despendres de la soca mare, seràn ab llurs virtuts ò defectes

Passeig del Doctor Robert

els homes de demà y fins els directors de la societat futura.

Vingué després la part explicativa de lo que pot esser dintre poch temps aqueixa fundació (llar familiar, casa de banca, caxa d'estalvis, centre de cultura y d'expansió ahont trobin relació fàcil les distanciades per llur diferent posició social, etc.), fundació nascuda al caliu de nobles entusiasmes, que poden devenir feconds si tots cooperem a que prenguin empenta obres com aquesta, cridades indubtablement a la favorable resolució de problemes socials que's farien més y més enconats en avenir no llunyà.

Varies consideracions se'ns ocorren en el transcurs de la lectura per la seva autora d'aqueixa notable Conferència, creyent molt encertades, indicacions fetes en la mateixa pera purificar aquest malsà ambient de prevenicions qu'ofega tota iniciativa, oxigenantlo ab la corrent de noves idees.

Pera lograr axò's fa precis substituir a corre-cuyta l'epígraf de cultura *feminista* (pau espantable pera algunes ànimes timorates), per l'altre més inofensiu de: cultura *femenina*, ja que aquest *ista*, tan usat en molts ordres de coses, projecta una ombra per demés perjudicial a nostra causa.

Es, no obstant, cert, que fins ara no s'havia marcat cap orientació seriosa envers una finalitat pràctica a les reivindicacions femenines, espurgant l'encara incipient programa de condemnable exotismes, que la burla immotivada d'alguns, presentava com deformitats congènites del mateix.

Per axò cal convèncer als qui miren ab prevenció aquest moviment, que'ls alarma, que serà una obra de cultura general pera elevar no sols el nivell intel·lectual de la dona, sinó (y més que tot) pera la seva educació moral, contribuint al refinament de sos sentiments bastardejats per un ambient de frivolitat que s'ampara de mica en mica de tota la societat, falsejant tot lo que hi hà de més tendre en l'esperit femení: les relacions socials, els cuydats domèstichs, les virtuts cristia-

La casa de la vila, hont tingué lloch la conferència

nes y fins l'instint maternal, qu'es l'últim baluart assequible al enemich.

Es evident qu'axò no pot esser l'obra d'un sol, sinó colectiva, ja que l'esforç individual resulta a voltes sacrifici estèril. Poguer dir «jo ja complexo'l meu deber» es una bella cosa, però la continuació del mal exemple afebleix la voluntat y s'acaba per dir: «jo sol no puch regenerar al món!»

Sols en un cas l'obra individual dona resultat y es quan, com la senyora Karr, un individu se constitueix en apòstol d'una idea. Per axò no desmaya devant la indiferència del medi ambient, descartant també lo que hi pugui haver de mera curiositat en lo que sembla fervorós entusiasme, donchs, possehida de gran fè, no dubta de que un dia ò altre fructificarà la llevar.

Alguns diuen que'l terror no està preparat, que hi falta l'*humus* fertilisant; mes son moltes les terres estèrils qu'el cultiu ha tornat fructíferes.

Allò de «nosaltres no ho veurem» es la rèmor de moltes iniciatives.

¿Som tan egoistes que sols nos mengui'l gaudiment personal, y tenim tan

poch amor als fills pera no preocuparnos dels qu'en l'avenir puguin aprofitar del nostre esforç?

¿Tallarém els boscos que plantaren els avis pera temperar les crueses del ambient en profit nostre y dexarém la terra herma als nostres nets que cap memoria guardaran de nosaltres?

La tasca iniciada per la senyora Karr demana ab urgència la col·laboració de tots els aymants de la cultura social; y les generacions venideres nos ne seràn grates, si al plantar la fita

que marca'l nou camí hi bastim a sobre la casa payral somniada per la il·lustre propagandista a qui tots els sitgetans enviem un aplau-so incondicional, fent vots pera que'l bell projecte al ferse realitat sigui coronat per l'èxit d'abundosos fruyts assahonats, digne compensació a les energies esmerades pera l'assoliment de tan noble ideal.

RITA BENAPRÉS.

Sitges, 22 d'Agost de 1910.

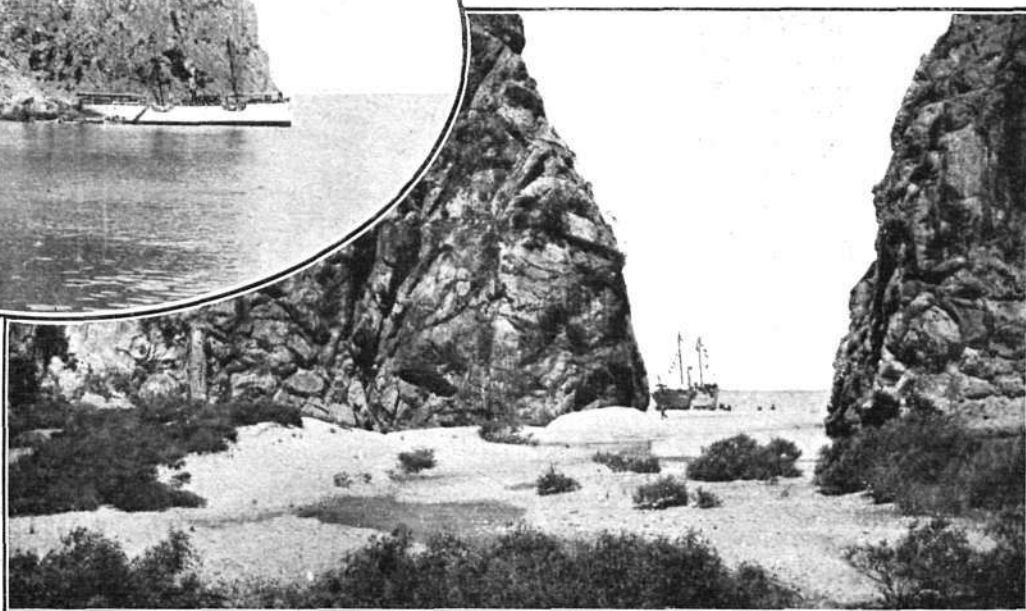

El saló del Consistori abans de comensar la conferència

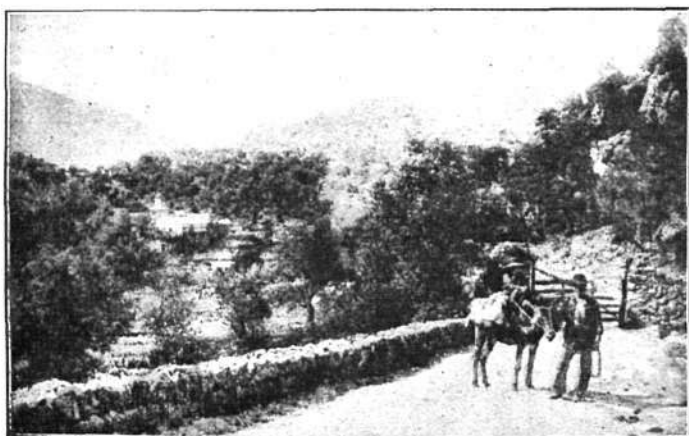

DE LA ILLA DAURADA

UN dia bascó des primers de Juliol, sa quietut y silenci habituals dels claustres y corredors de la vella Abadía de Valldemosa hont residexo, fou interromput per multitud de petjades y alegra xerradissa qu'en llengua catalana's comunicava ses impressions rebudes devant sa incomparable bellesa d'aquesta illa.

El barco del Turisme Marítim anclat en les costes de Mallorca

L'alqueria de Lluch

S'animació exterior me feu sortir a n'es portal de sa cetla. al mateix temps que per entre ses persianes vaig sentir una veu, no desconeguda, que preguntava a s'escolana:

— ¿El senyor Sans? —

Sa meva sorpresa fou grata al veure devant meu al simpàtic Secretari del «Turisme Marítim» senyor Elías, acompanyat d'una quarentena de membres d'aquella associació, entre es que hi havía no poques senyores.

Per segona volta vaig tenir es gust d'estrènyer sa mà a tan infatigable *sportman* y dites ses frases complimentoses de costum, m'expressà es seu agraïment per haver fet menció de sa Societat barcelonina, qu'ell representava a n'aquells moments, en FEMINAL d'Abril passat, y'm demanà datos per emprendre excursions en nostra illa daurada. Tota consagrada al encant de Valldemosa, coneix be sa seva historia y si us cal llegirla molt defectuosament escrita, esperau un poch. En premsa està una *Guia histórico-descriptiva de Valldemosa y Miramar*, que m'ha fet passar agradables estones consultant paperots y recorreguent camins y dresseres per poderlos fer conèixer a n'es que desprovehits de datos mos visiten.

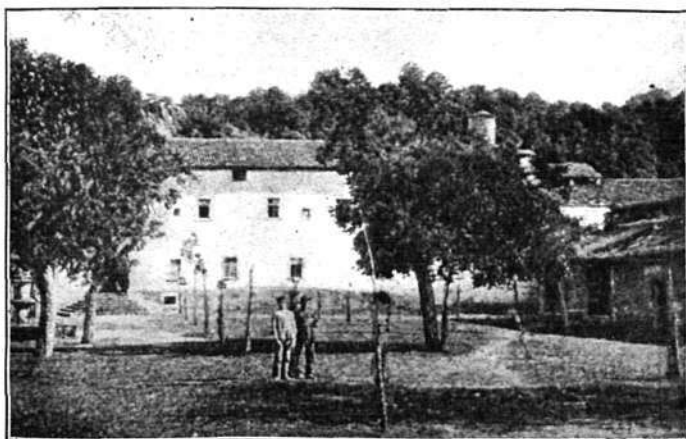
Com que tal *Guia* es exclusivament valldemossina y'l mentat senyor Elías me demostrà desitjos de conèixer alguns paratges d'altres regions mallorquines, dignes d'esser visitades pes «Turisme Marítim», aprofitaré sa vostra bene-

volencia pera indicar una excursió que a n'es que la coneixen los ha obligat a fer lo propòsit de tornarhi. Seresquin aquests informes pera tots aquells amants des turisme, y logrin ses meves ratxes atreureles, agraïnt al senyor Elías la idea de fer noves exploracions a la Illa Daurada.

Tractaré de feros s'itinerari, en sa possible claredat, de sa magnífica excursió de Palma a Lluch fins a Soller.

Arribant a sa capital de ses Balears es dematí, se surt d'allà en so tren de les dues; tren de vía estreta, però còmoda, que, com una bellugadissa serpentona, travessa es plà per entre rostolls y vinyes, baix de s'ombra d'immensos ametllers: aturdeix ses tranquiles cases de camp y de recreo des ciutadans en so seu xiulo estrident y alenar de monstre furiós, dexantles embolcallades dins un nigul de fum. Dexe es plà pera ficarse dins es comellars feconds y puja a ses altures ab agilitat, passant ressoner per devant pobles y llogarets, aturantse a rialleres estacions ahont may falten atlotes guapes, vestides ab gentilesa qu'ofereixen galletes, anissat y aygua fresca a n'es passatgers.

Es punt de parada es Inca, ciutat important, comercial, agrícola y bastant industrial. Es seus carrers son rectes y espayosos, però adoleixen de monotonía, no té gayre atractiu pes turistes. Recoman a n'es golosos que no passin sense tastar es tan renombrats *concos* que fan ses monges d'aquell poble, ve-

Capella y colegi de Nostra Senyora de Lluch

nentlos a bon preu, y quals mans no basten pera satisfer es pedidos de tota sa illa.

Convé que desde Palma s'encarregui a un fondista ò a algun particular, es carruatges necessaris pes excursionistes pera qu'estiguin apromptats per conduhirlos a Lluch.

Una hora es suficient per recórrer Inca, y sortint a temps, se pot arribar a Lluch a les vuyt des vespre.

Encara que desde Selva sempre siga pujada bastant pendent y costosa pes bestiar, no hi hà més de 17 kilòmetres. S'arriba a Selva y Caimarí sempre disfrutant de gran perspectiva, però desde Caimarí fins a n'es monesteri de Lluch es un may acabar de magnífica y selvatge naturalesa. Omitiré descriure y fer elogis des paysatges qu'ab pasmosa riquesa y varietat se succehexen fins a Soller; si axí ho fes, no acabaria may. Val més que cada hù s'ho imagini com li plagui, pera dursen desengany ò sorpresa.

A Lluch troben es viatgers confortable hostatge, amabilitat y bon *restaurant*. Convé que's fondista estiga previamment enterat des nombre des expedicionaris.

Una vegada visitada la Mare de Deu, imatge miraculosa, objecte de fanàtica devoció des mallorquins, que malgrat esser toscament tallada ab poca habilitat y menos art, seduheix, cautiva y atreu es cors des que s'ajonollen a n'es seus peus y los concedeix gracies y mercès, imposant unció y compostura, fa abjurar des seus erros a n'es incrèduls y es bàlsam consolador pes que pateixen. No sortigueu de sa capella joh amants des

El carrer Major de Inca

Ab tota confiança poden entregarse a sa pericia des guies y sense temor abandonar-se a s'instint des muls que, conexedors des terreno que trepitgen, no hi hà por que's desmondin, ni s'acostin massa a n'es precipicis.

Lo primer que's troba sortint de Lluch es s'Era d'Escorca, prop des Municipi que du aquest nom. D'aquesta Era hi hà diferentes tradicions; sa més general es sa que diu qu'estant batent un homo en varies pareys, enfadat per sa catxassa d'aquests, los tirà una flestomia, y immediatament s'enfonsà s'era, ses mules, ell y es ormetjos, pera no tornar a aparèxer may més. A mitja nit *senten* es creents, ò més be es supersticiosos, es cant planyívol de s'homo, ses petjades des bestiar, es cruxir de sa palla y es rodar des carretons. Val la pena de que s'ho fassin contar per algun pagés qu'ho farà en llenguatge típic y sense manca de saborino.

A s'Era d'Escorca segueix sa font d'Escorca, d'aygua sa més pura de Mallorca, Sant Nebot, Coll d'en Romaní, Casa blanca, Turixant, Gorch blau, maravella de maravelles, Clot d'Aumelutx, font des Nogué, Cuber, casa edificada a 900 metres d'elevació, Pla de Cuber, Vall de l'Ofre, font de sa Teula, Barranch, Biniaraix (en llengua àrabe Jardí de platres) y Soller.

A n'es port se poden embarcar ò be pujar pes Coll cap a Palma.

Convé fer una aturada, per exemple, a sa font des Nogué, pera pendre un poch d'aliment, necessari pera reposar ses forces perdudes en tan llarga caminada.

(Dispensin es interessats que aquí me deture, donchs s'espai de que dispós a n'aquestes sollicitades columnes, no'm permeten extèndrem en detalls.)

COLOMA ROSSELLÓ DE SANS.

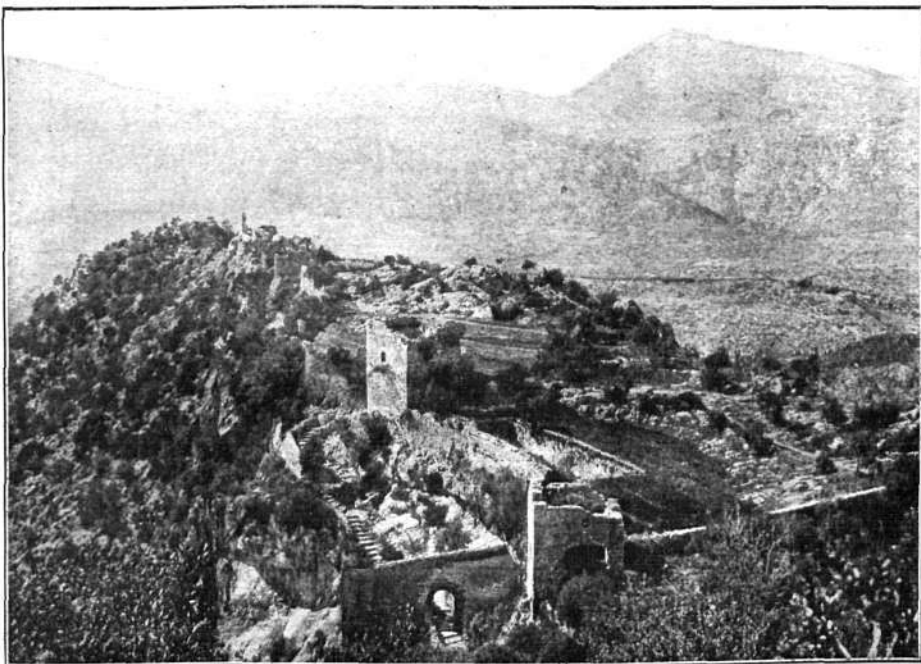

El port de Soller

cant y armonies sense sentir ses veus angelicals des *blauets*. Una Salve que dediqueu a la Verge serà suficient pera fervos càrrech des art ab que canten aquells atlots ses glories de Maria.

Sa millor hora de sortir de Lluch es a la una des capvespre y desd'aquelles altures admirar s'explèndida visió de sa posta de sol, qu'allà es magestuosa y tenyeix tot lo que sa vista abarca de calenta rojor, poetisant d'encantadora llum rosada tota s'encontrada.

Se poden dirigir oficialment a s'amable Secretari Municipal de Soller, quan no a un particular ò fondista, pera que a hora convinguda, envii a Lluch es muls y guies necessaris, ja que desde Lluch a Soller s'hi ha d'anar montat ò a peu, per no haverhi més que camí de ferradura. Pera recórrer aquest camí, sempre per montanyes y barranchs, calen de sis a set hores.

Castell d'Alaró

LA MARE D'EN BALMES (1)

DE Teresa Urpià dirne y ferne encomi per esser mare d'en Balmes no ho faríem, ni que a n'aquesta gloria de poguer comptar el seu fill entre'ls grans genis de la humanitat poguessim afegirhi cantitat de datos, qu'en sí no fossin més qu'una ben complerta historia de familia.

Per que la gloria d'aquesta gran mare, el major elogi que d'ella pot ferse, precisament per que primer que tot es mare, se lliga ab lo del seu Fill, y si ab una paraula teníem que senyalarlo aquest elogi, diríem que'l gran Balmes, el seu fill, a qui admira'l món, es un retrat del seu caràcter.

En Balmes, axís com per naturalesa heretà'l claríssim talent y la prodigiosa memoria del seu Pare, de sa Mare, tant per naturalesa com per que portà l'educació del seu Fill ab esquisit cuydado, n'heretà'l caràcter.

En l'estampa moral d'aquesta dòna les notes més brillants y de més alt relleu les constituïxen, la seva extremadíssima però ben entesa pietat, el seu talent y vivor natural que li donava una penetració espontània de les coses, una gran fermesa de voluntat y una sensibilitat finíssima.

La pietat inculcada als fills desde la infantesa'ls complau y se'ls fa extraordinariament saborosa; y tot fentlos planer el camí del be, consolida y aferma l'autoritat dels pares.

Teresa Urpià procurà que s'apoderés del cor dels seus fills, y veient que d'entre tots onze, hi brillava en Jaume, que sentia vocació pel sacerdocí, feu en ell les seves delícies y en ell posà tots els miraments maternals. Y per axò cada dia de bon matí després d'haver ohit missa en la iglesia de Sant Domingo, mare y fill s'agenollaven devant del altar de Sant Tomàs, que l'Academia del mateix Sant té en la mateixa iglesia, demanant al Doctor Angèlich qu'infundís ciencia y santedat a n'en Jaume Balmes.

Nosaltres al pensar ab aquests dos personatges no sabem figuransels d'altra manera qu'en aquest hermosíssim grup; una dòna agenollada devant d'un immens altar barroch, dintre una capella fosca, y apropet seu també agenollat un noyet menut, ros y flaquet, que com la seva mare pregava fervorosament per que Sant Tomàs se l'afillés espiritual y científicament.

El conèixer les inclinacions, aficions, volers y defectes dels seus fills, fou un dels debers que's feu Teresa Urpià, y per axò al veure que son fill Jaume era en camí del sacerdocí, ans que tot, procurà assegurarli la vocació mitjansant la pietat; y no cessa de recomanarli l'amor al estudi, ab tot y que'l noy Balmes no necessitava de tal instigació. La idea que generalment té'l poble de que'l sacerdot té d'esser sant y sabi era l'única que volia veure ben sobreixent en el seu fill aquella piadosa mare.

Tant la poca salut del Balmes, com l'afició al estudi foren motius que'l tingueren sempre retret a casa. Y axís la influencia de sa mare fou en ell molt intensa, puix que gaudí de sa companyia fins als vintinou anys. Y segurament que tant el conexement íntim de sa mare com la lectura de Sant Francisco de Sales foren les causes qu'aumentaren en tan alt grau la delicadíssima sensibilitat d'en Bal-

mes que'l commovia fàcilment y li feya conèixer les necessitats, emocions y desitjos del cor humà, les percepcions del qual era destre en percebre y escoltar, com ho demostrà ab aquell llibre que podria nomenarse: *Manual del sentit comú El Criterio*, y qu'en expressió de mestre ha sigut anomenat *Còdech del seny català* pel que avuy, segons l'eminent poeta clàssich Mossen Costa y Llovera, es l'oracle de Catalunya, el doctor Torres y Bages, Bisbe de Vich.

La fermesa de voluntat era una de les característiques de la mare y també ho fou del fill. Teresa Urpià l'empleava per la direcció dels fills y a Balmes li servia d'esperó que l'estimulava al treball y li donava cor pera fer cara a tota mena d'entrebanchs y obstacles.

Teresa Urpià no l'havia alabat may, ni tampoch ell havia escrit encare cap de ses lluminoses obres, però sentintse pròxima a la mort y dexant apart tota reserva, com si fos vident dels temps llunyans, digué a Balmes: *El món parlarà molt de tu, fill meu*.

Aquesta profecia a nosaltres ens sembla qu'aquesta gran mare se la recitaria ja desde molts anys, per que tota la vida contemplà y anà seguint els passos del seu fill, mirantse satisfeta, però sempre guardant una gran reserva, com qui posseïx un secret que se'l té callat per que la seva divulgació no es encar oportuna y aturdiria a tothom. Però poch abans de morir la digué al seu fill pera que següés ab més certesa'l camí qu'anava a comensar; y ella com si fos axò l'últim deber a cumplir envers son fill, al cap de poch morí.

En Balmes sentí en gran manera la pèrdua de sa Mare y s'apoderà d'ell una fondíssima tristesa que'l tingué encallat una temporadeta, reprenent poch més tart sos treballs.

Y tan dolorosa li fou la mort de sa Mare qu'en García de los Santos (2) parlantne, diu: «Per ahont ressaltava més la seva esquisida sensibilitat y bon cor era parlant de sa Mare, la mort de la qual plorava desde'l 29 de Maig de 1839.» Eren escassos els dies en que la conversa no girés sobre'l recort de sa Mare, enumerant les seves perfeccions, el talent ab que sapigué dirigirlo, la seva probada virtut, baxant després a fer aplicacions de l'educació materna en les diferents circumstancies de la vida. El respecte, la tendresa y l'entusiasme ab que parlava de la seva Mare ennoblí notablement a n'aquell home en qui no hi havia no més que inteligencia y amor.

Ja abans de morir el món parlava d'ell. Quan ja mort encara ha continuat parlantne, y si tant ha sigut objecte de l'admiració de tots, es per que fou en Balmes una copia ampliada de l'estampa moral de sa Mare, la vigatana humil que tot el món venerarà en les obres de son fill.

MANEL BRUNET Y SOLÀ.

(1) Ha sigut imposible malgrat totes les pesquisses, retrovar cap retrat de la senyora Teresa Urpià de Balmes.

(2) Vida de Balmes, pàg. 692.

DONYA JOSEPHA PUIGSECH Y REBULL, VIUDA DE VICENS SANZ SELMA

FA temps que FEMINAL aspirava a poguer rendir homenatge en ses planes a una dama catalana que pot citar-se com un veritable model d'intel·ligència, activitat y energia, donya Josefa Puigsech y Rebull, viuda de Sanz Selma.

La seva modestia'ns havia privat fins ara d'aquest plaer, quan la Providencia ha permès que sofrís un greu dolor en son camí, fins ara sempre victoriós.

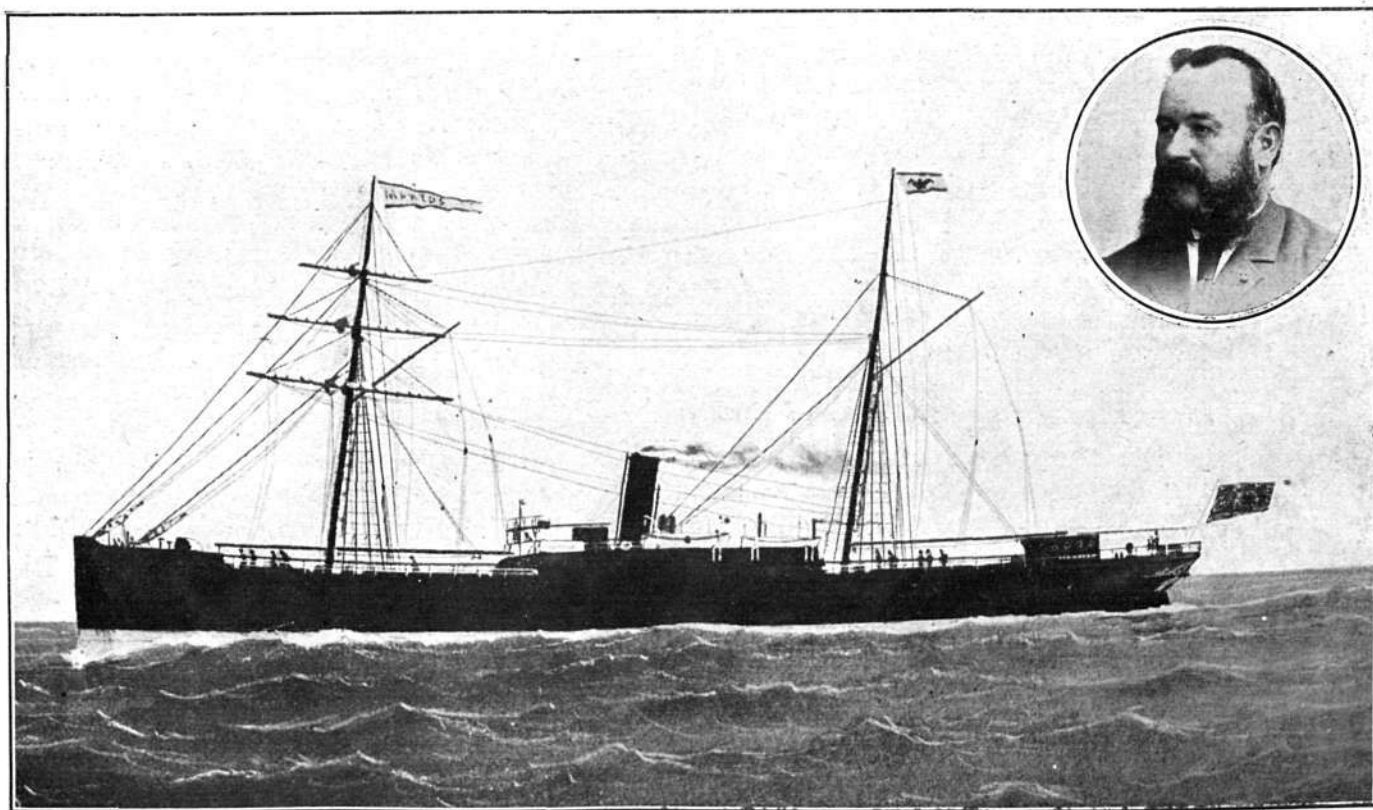
A alguns els semblarà tal volta una inoportunitat aquesta; en canvi, FEMINAL ha cregut ara que la simpàtica barcelonina s'ha vist provada en sos sentiments de dona y en sos interessos de naviera, cumplir un deber en posar de relleu, devant del vaxell perdut y de la noble testa del capità Cano, la enèrgica y bella figura d'aquesta valenta dama en la que sembla haver-se sintetisat l'esperit de Catalunya ab totes ses energies, son amor al treball, sa clarividencia y pericia en els negocis, en el comerç condensades en les

hermoses línies d'una dona, qui sense dexar d'esser excellent esposa y mare, ha sabut ocupar per les tasques de sa viudesa, aytal lloch en el nostre alt comerç que no'l desmenyaria millor el més intel·ligent dels naviers.

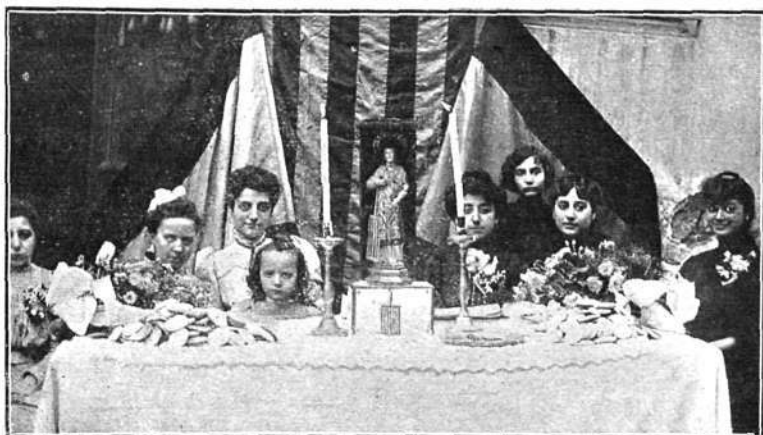
La important Companyia Valenciana, qui avuy compta ab una de les flotes mercants espanyoles de més importancia, es portada y dirigida per la senyora viuda de Sanz Selma; ella abarca, ab sa vasta intel·ligencia, tot lo qu'importa aquest formidable negoci y quantes vegades la seva sobria elegancia s'ha barrejat en el Port, dirigint la càrrega y descàrrega de les seves naus, y algun cop, ab una energia viril, ella ha sabut imposarse als desbordaments d'una terrible vaga.

Per axò ens plau avuy en les nostres planes cumplir un deber de cortesía y fins de gratitut envers la senyora viuda de Sanz Selma, per lo molt qu'enalteix ab son exemple l'esperit d'empresa de la dona catalana. — F.

El vapor «Martos» de la Companyia Valenciana, y el seu Capità D. M. Cano, q. a. C. s.

NOTES BARCELONINES

La festa de Sant Llorens

DURANT aquest mes d'Agost, sembla talment que la vida ciutadana, la escassa vida ciutadana que'ns ha dexat l'atracció dels viatges y del estiu-heig en les montanyes y en les costes, enduhentse mitx Barcelona, se condensi en nostre barri marítim de la Barceloneta, quals establiments balnearis se veuen molt concorreguts, especialment el de Sant Sebastià, més elegant, més mundà, ab la seva espayosa platja oberta devant del horitzó.

Els teatres de estiu no'ns donen cap novetat, al menys d'aquelles que puguin interessar a les llegidores de FEMINAL.

Els casaments en aquesta època del any, son escassos. Solzament ha arribat a nostra conexensa el d'una filla del fabricant de portes de ferro senyor Mas Bagà, ab un estranger, havent-

A la platja dels banyes Sant Sebastià
(F. Llorens f.)

sen anat a residir el nou matrimoni a N. Amèrica; y el de la hermosa Rosita Pagès ab don Daniel Sagú.

Els Jochs Florals de les poblacions catalanes, han donat lloch a la elecció de gentilíssimes reynes de tan atrayents festes, havent sigut una de les més remarc-

bles la de Sant Feliu de Guíxols, que fou presidida per la bella y simpàtica Rosa Batet, filla del opulent negociant d'aquest cognom, a la qui feren una hermosa cort d'amor un aplech d'elegants guixolenques.

Una nota de platja

La guarnició de Catalunya, portant a cap un acte de cortesia y d'atenció digne de la més gran simpatia, volent demostrar el seu agraïment envers una obra patriòtica exida de FEMINAL a derrerries del any 1909, ha perpetuat la memoria del Nadal del Soldat Català ab unes hermoses medalles ofertes a la Junta qui, baix la direcció de FEMINAL, portà a cap els treballs de dita obra.

La medalla (d'argent pera la Junta), es veritablement una obra d'art deguda al escultor senyor Solà y fosa en els tallers Vallmitjana. En el costat del Naxement porta, sota's escuts d'Espanya y de Ca-

talunya, la següent inscripció: *La guarnición de Cataluña á las señoras y señoritas de la Junta del Nadal del Soldat.*

Reproduhim ab gran pler, la medalla d'or que fou oferta a nostra Directora, en nom del exèrcit de Catalunya, pel General d'Estat Major don F. Rodríguez y Espinosa de los Monteros, acompanyat del Capità adjudant d'Alba de Tormes, don Enrich Lucas Mercadé.

FEMINAL no pot menys que agrahir desde les seves planes, la finesa que la guarnició de Catalunya li ha fet, en la persona de la seva Directora, qui de sobres se trobava recompensada de les seves iniciatives y treballs ab l'alegria que resplandí en els ulls d'aquells valents soldats al petjar, després d'una penosa campanya, la terra catalana que'ls rebia ab llores y mostres d'amor.

Quan FEMINAL emprèn una creuada, té descomptats a l'avansa els desenganys y treballs qu'ha de sofrir ans de conseguir una victòria; per axò en aquest cas concret, es més digne y més delicada la conducta de la guarnició de Catalunya.

D. Daniel Sagú y Donya Rosa Pagès. — (Matarrodona f.)

La medalla d'or ab que la guarnició de Catalunya ha commemorat la obra patriòtica iniciada per FEMINAL en 1909

*La Srta. Auróra Vila
Reyna dels Jochs Florals de Sabadell*

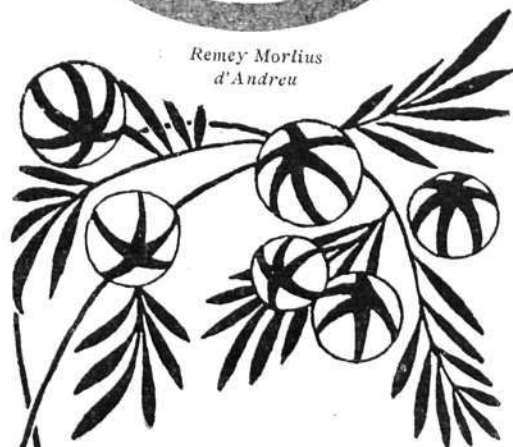

La Srta. Rosita Batet, reyna dels Jochs Florals de Sant Feliu de Guixols, voltada de la seva cort d'amor

UNA POETISSA CATALANA

Remy Morlius
d'Andreu

NASQUÉ a Barcelona en qual Escola Normal obtingué'l títol de Mestra. En 1878 publicà una col·lecció de poesies titulada: *Un libro*, seguint mes endavant col·laborant en varis diaris y revistes. Resultà ser autora de la poesia titulada *La Rondalla del Avi*, premiada ab la Flor natural en el Certament Històric-Literari convocat a l'honorable memoria del Comte de Barcelona y Rey, En Jaume I d'Aragó, el Conqueridor, qual repartició de premis tingué lloch el dia 4 de Febrer de 1909, en el Saló de Cent.

Darrerament el nom de la senyora Morlius d'Andreu ha sonat premiat en diferents festes del bell parlar en Catalunya, per lo que FEMINAL se complau en donar a conèixer la simpàtica dama y sa darrera poesia premiada en els Jochs Florals de Sans.

TARDOR

Fulles seques.

*Del arbre que guarniau de garlandes,
oh! fulles de tardor,
cayèu a terra com desfeles randes
que perden sos fils d'or...*

*Rodant, rodant, del corsecat brancatge
que un jorn us sostenia,
emprenèu de la mort el gran viatge,
ab trista melangia.*

*Jo les miro rodar afatigades,
vagant com cors perduts,
y caure en greu pena desmayades,
com cau en els vensuts!*

*Seques y esgroguehides les veig caure,
per no axecarse més...
solerrades per sempre les veig jaure,
y... ¡al cor m'hi sento un pès!*

*M'hi sento un pès terrible que m'abruma
y'ls ulls m'inonda en plor,
com ona que a l'arena hi deix l'escuma
y tota l'amargor!*

*Jo ploro al contemplar de ma existencia
passat ja'l dols encis,
y el càlzer trossejat hont begui essencia
de flors del Paradís!*

*Ploro al veure'l fantasma de ma vida
fugir com lleuger fum,
y de ma estrella miro ja estingida
l'hermosa y clara llum!*

*Ay de mi! Al bes de nova primavera,
el món palpitara,
florirà en el verger la rosa vera,
la vinya florirà!*

*De l'arbreda frondosa, les garlandes
tindràn fisons d'or fi,
y'l zèfir besara altre cop ses randes
de porpra y de sati...*

*Mes, ay! Deu meu, Deu meu, a mi què'm resta
al finir la tardor?
L'hivernada tan sols, trista y feresa
qu'ha de glassar mon cor!*

*L'hivernada tan sols, de blanch restida,
mostrantme'l front de neu...
si la porta'm vé a obrir d'un'altra vida,
ja es prop de mi, Deu meu!*

*Poch a poch s'ha atansat ab lenta planta,
y quieta'm vé a cercar...
la blanca porta del hivern m'espanta:
y soch en el llindar.*

*Mes, ¿què espantarme pot, si sols espera
cansat mon esperit
el florir de la eterna primavera
de flors del Infinit?*

*Desde'l llindar del Cel veuré les fulles
de l'arbreda dels móns,
com cau en, tremolant, fetes despulles
del abim en el fons.*

*Veuré la terra rica d'hermosura,
vessant flors els jardins,
y aspirar tota l'alenada impura
dels ayrats terrolins.*

*Veuré la vinya verda y enjoyada
ab fruyts de roja sanch,
y la veuré esllanguir envollada
en fret sudari blanch.*

*Y veuré resplandir com clara estrella,
la crissantema d'or,
y apagar-se sos focs d'aurora bella
al bes de la tardor,*

*mentres qu'en primavere es perfumades
veuré flori'ls estels
en les eternes frondes argentades
de la regió dels cels!*

REMEY MORLIUS D'ANDREU

Casademunt

TRISTOR

A Nativitat Dalmau.

LA dama al entrar en el salonet, mirà a tots indrets, com si temés quelcom; mes un cop esvahida la semifoscor que hi regnava, se dirigí ab pàs lleu vers el confident.

S'assegué ab lassitut, y mentres sa mà dreta s'entafurava distretament en la toya de roses blanques que lluhien orgulloses dintre l'artístich gerro perfumant l'estansa, el bras esquer restava estirat demunt el coxí de color perla, qu'en gestes més clares y plenes de rosades esperances, havia brodat la gentil mestressa, ignorant qu'un día haguessin aquells punts de cop-sarli tantes llàgrimes.

Y en aquella posició, restà llarga estona repassant el llarch rosari de ses amargures en un d'aquells instants en que's sentia més isolada que may. Anà recordant un per un tots els detalls que formaven la seva vida y en lo que més se complagué sa pensa fou aquella curta temporada en que pogué fruir la felicitat d'acaronar son fillet, aquell sèr tan estimat, que més hermós que tots els altres veyen sos ulls de mare malgrat el segell malaltís ab que havia vingut al món, y sos ulls blaus, tan blaus com un trauet de cel en un día seré, s'omplien de llàgri-

solter, havia donat proves de volguerla tant; ell, qui havia salvat tots els obstacles que se li havien presentat pera ferla seva, y que a primeries de casats no la dexava may en les hores vagaroses y passava totes les vetlles aprop d'ella. ¿Per què s'era tornat tan axut de caràcter? ¿per què tenia aquell accent tan aspre quan ella li parlava com abans, ab la mateixa tendresa, ab el mateix anhel d'esser ditxosa al costat seu?

Y ab una tristesa profunda, la dama evocava ab amarga voluptuositat aquells recorts tan dolços que semblaven haver passat per sempre.

Ara, ja era ben patent l'abandó d'ell; ja no'n tenia prou en passar les hores lliures d'obligacions a fóra; sinó qu'eren molts els dies qu'en el gran menjador, en l'espill de la xemeneia, sols s'hi reflectava la suau figura de testa rossa, quieta, trista y abatuda, qu'apenes tastava lo que la cambrera, grave en son trajo negre, li servia. Y après, com si li pesés la solitud del gran menjador, passava lleugera per entre'ls mobles sumptuosos y foscos, entre les parets hont la llum viva feya brillar les riques porcelanes y cristalls y anava a refugiar-se en aquell saló, confi-

mes rohentes, qual font semblava inextroncabable.

En certes hores de soletat, aquell isolament a que sa dissòrt l'havia condemnada, prenia per ella quelcom d'irremeyable agravat per aquell cambi operat en el seu marit. Ell, qui de

dent de sos amors y de ses angoxes.

Del moment que per ella havia comensat aquella vida tan trista, el seu salonet fou la sola pessa de la torra que sentia ben seva; y en ella anava marcint-se com flor mal cuy-

dada que'l jardiner hagués aborrit. — Aquella nit també la dama s'havia trobat sola, arribada l'hora del sopar ;justament aquell dia, que tant hauria necessitat una companyia, sobretot la del seu Enrich! Potser per aquell motiu era qu'ell no havia comparegut, pera no veure'l rostre trist y més llàgrimes que de consuetut en els ulls de l'esposa.

¡Un any! justament aquella nit complia un any qu'havien vist benehit llur amor per un fill que la mort despietada'ls havia robat al cap de pochs mesos. Y la dama, plè'l cor de dolor y'ls ulls de llàgrimes, aquell vespre també havia dextat la taula luxosa del gran menjador, desert d'amor, pera refugiar-se en aquella estansa tan petita y pera ella més consoladora y més íntima que cap.

La cambrera la seguí ab una trista mirada de compassió, fins que hagué desaparegut darrera'l portier; restà uns moments plantada devant la taula quals menjars no havien sigut tocats, y anà retirantho després tot, murmurant entre dents ab amarga ironia:

— ¡Ay, Senyor! Val més esser pobre, val més anar a servir... —

La dama, asseguda en aquell lloch, mitx tancats els ulls, com si la llum los hi danyés, meditava sobre la seva situació.

Ella hauria volgut esser forta, poguer pendre una resolució definitiva que posés fi a n'aquexa cadena d'amargures, de dolors, d'abandó,... exir d'aquella vida que's veyia obligada a arrossegar en aquella hermosa presó, ahont sobrantli tot lo material, de tot era mancada. Mes no tenia coratge; y aquella vetlla aniria escolantse com se n'havien escolat tantes altres tristament; com sens dubte serien totes en sa vida sense ideals, sense ilusions...

De sobte una remor llunyana qu'ella no pogué definir, la distraigué. Obrí la finestra. Tot era silenci.

Un ayre fresch emporprà lleument ses galtes, y'ls fils d'or de sa abundosa cabellera voleyaren a impuls del oreig. Una boyrina finíssima s'extenia devant de sa vista, esmortuhint la besada que li enviava la lluna en un raig argentat. Essencia de clavells y roses pujava del jardí y acariciava voluptuosament Elena en el march del finestral. Al lluny se sentí ben concreta la remor d'abans.

Era un piano de maneta qu'en un carreró vehí feya dansar desaforadament a un jovent invisible al compàs vertiginós de un vals de sarsuela de *género chico*; y la visió alegre d'aquella gent miserable qu'algun vespre sortint ab el seu marit havia vist, li punyí l'ànima ab una recansa y una enveja intenses.

— Quí sab, per axò, — pensà la dama, — si aquelles dónes tenen els seus dolors y anyorances que procuraven oblidar!..—

Y durant uns moments s'oblidà en una compassió infinita en vers aquelles infelisses de rostres marcits y parla grollera...

Tot restà altra vegada en silenci. En un rellotge proper tocaren onze hores. L'ayre se refrescà més y una xibeca passà prop del seu rostre pàlit, esferehintlo.

Passat el moment d'esglay se decidí a tancar la finestra, sentintse la pell esborronada per l'ayre fi que traspassava sa roba, quan un crit d'infant ressonà dintre la nit, clar, seguit d'un plor que semblava inconsolable.

Aquell plor glassà'l cor de la mare orfe de besos d'infant, car ses entranyes l'havien interpretada be aquella queixa del sèr qui ¡pobret! ab ganes de viure, no trobava la font de vida que necessitava.

En aquell moment, en una casota de mala mort que s'alsava miserosa enfront de la torre, hi brillà esmortuhidament la claror d'un llumet d'oli. Aleshores Elena recordà que un dia al dintell d'aquella barracota de guardians d'una obra en construcció, passant, ella havia vist una noyeta asseguda a terra, procurant entafurar cullerades d'una indefinible minestra entre'ls llabis d'una criatureta de bolquers qui's resistia a rébreles ò be escupia'l pobre aliment. Ja no capigué cap dubte a la Elena: aquell infantó era qui en aquells moments no tenia consol, per trobar-se la mare, sobre mancada de tot, mancada de llet en ses pits axuts per la miseria.

En aquell moment, la pobra rica, sentí infinita recansa de lo qu'ella havia malgastat en sa vida en frevolitats, tenint al seu voltant tanta miseria, y de sobte una llum consoladora's feu sentir en son esperit com una extranya satisfacció, car acabava de sofrir el dolor dels altres, y era aquest un dolor qu'ella podia evitar.

El llumet s'apagà y la finestra's clogué... mes l'infant plorava encara.

Els ulls d'Elena, excitada per l'esperansa d'aquella bona obra que comensaria al endemà y que portaria, després de tot, un cambi en la seva vida monòtona, brillaren ab claror divina...

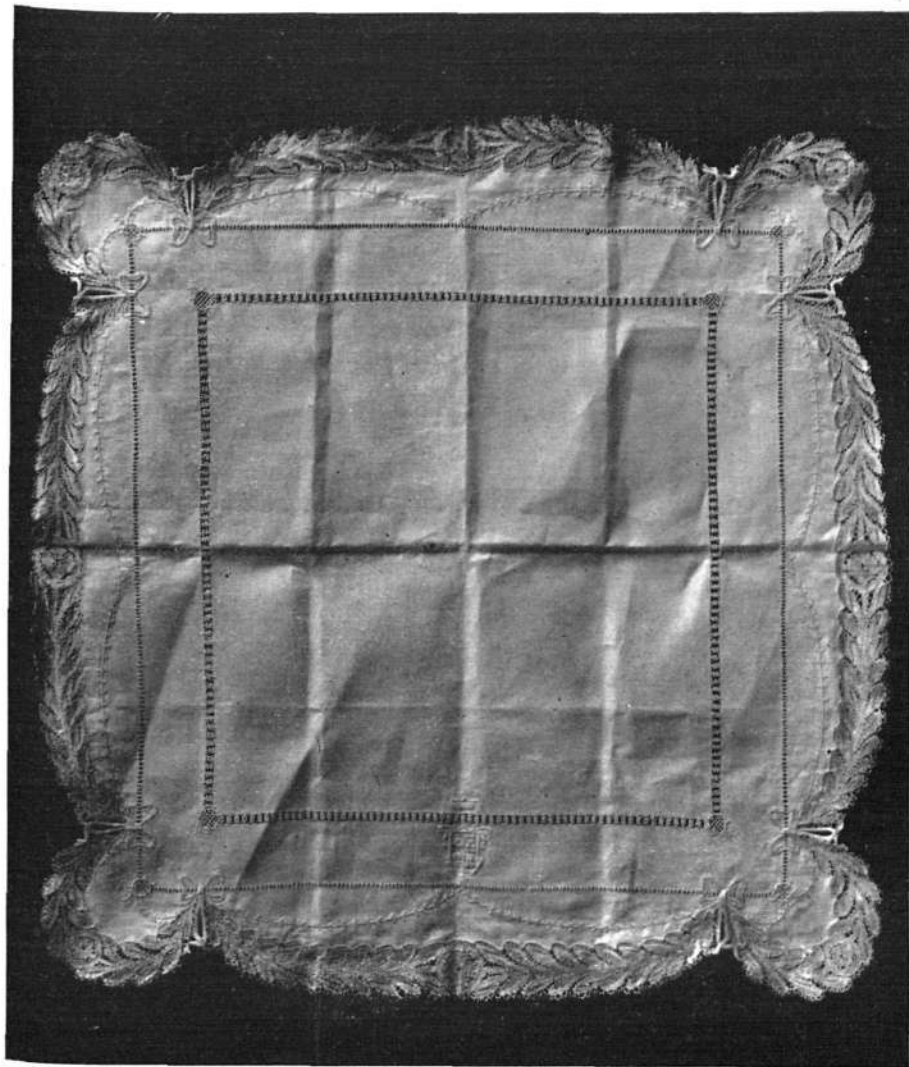
Se dexà caure de nou en el sofà, el cap apoyat en el respall, la vista fixa sense mirar enlloch, dexant l'esperansa entrar en la seva ànima solitaria.

Poch després, les seves parpelles anavan clohentse ab una recansa, sinó desconsolada com abans, tristes com les d'un nin que s'adorm sense cansons.

MARÍA DOLORS CORTADA.

Funda de coxi estil imperi, brodat mallorquí

LLIBRES.—*Aristocràtiques*, de Carles de Fortuny. Biblioteca Joventut.

Més d'un cop, durant aquests darrers temps, al llegir els títols d'alguns escrits en que varis de nostres pensadors més eminents se lamenten de que *manquem de llibres*, hem tingut la temptació de respondre ab uns altres escrits lamentantnos de que hi hà encare menys gent pera llegir.

Especialment representa una remarca dolorosa, la manca de llegidors, y més encara, de llegidores, en nostra terra, y la casi completa ausencia de Biblioteques femenines.

Quantes vegades llegint les curioses estadístiques dels pressupostos, (*budget*) de les famílies en l'extranger, hem comparat ab els nostres...

Allí, generalment, per escassa de medis que's trobi una família de mitjana cultura,

sol haverhi un petit, sovint petitíssim, — pressupost de cultura invertit en compra de llibres, assistència a cursos, a Conferencies, a manifestacions instructives y educatives. Aquí... no sol acontèixer semblant cosa.

...Y si al cap del mes, la dòna barcelonina, per exemple—sense anar més lluny,— mirés els diners que ha llesat en futilitats, fins en assistència a espectacles més ò menys moralisadors, ò en cinematogràfs, trobaria que ab aquexos diners, més que malaguanyats, malgastats, hauria pogut adquirir obres que podrien esserli de tanta utilitat y prestarli tan digna companyia.

Y no solament obres d'aquexes que son reconegudes com tècniques, sinó obres amenes, obres de sana literatura qui, sota una apariencia de simpàtica y elegant frivolitat, guarden una essencia de sana moral qu'es l'aliment del esperit.

Ens manquen llibres, sí, mes ens manquen encara més llegidors, repetexo. Sovint dintre de nostra literatura regional, apareix una obra que'ns es una sorpresa gratíssima, un repòs de tantes buydors, ineptituds, vulgaritats ò obscenitats com solen servirnos alló que té tans llegidors: les petites revistes, els setmanaris a 10 cèntims.

Y un hom hauria de rebre al nou vingut com un amich, un amable company de front seriós y somriure amistós...

En lloch d'axò... les obres més delicades son sovint menyspreuades, menys ateses.

JOYERÍA RELLOTJERÍA **LA DIADEMA**

ANTIGA CASA OSONA
FUNDADA EN 1800

Portaferrixa, 4, junt a les Rambles

Temps enrera vingué a nostres mans, editat per la Biblioteca «Joventut» un llibre qui duya per títol *Aristocràtiques*, degut a la ploma d'un aristòcrata de soca, artista delicadíssim dintre un perfecte *gentleman*.

En Carles de Fortuny, hereu de la noble y antiga família dels Carpi y dels barons d'Esponellà, està donant un bell y noble exemple d'una vida d'aristòcrata, plena, útil, digna d'esser imitada.

En lloch de moure fressa entorn de son nom y de sa fortuna ab el ressó de ses aficions sportives ò artístiques (?) desde'l punt de vista de prosceñis y bastidors, en lloch de fer constar en gazetilles entrefilades que ha adquirit un nou automòvil, per exemple, — el senyor de Fortuny prefereix mostrar-se el prototipo del noble català de sanes costums y aficions sanes, d'esperit cultivat y vasta cultura, qui s'ha imposat una tasca educativa dintre de la nostra societat.

VI PINEDO de Kola Compost.
Tonich Nutritiu.
Kola, Coca, Guarama, Cacao y Acil-fosforich.
Cura: **Anemia, Raquitisme, Malalties nervioses y del Cor, Afeccions gástriques, Digestions difícilis, Atonia intestinal.** — Indispensable a las senyoras durant l'embras. — Premiata varias Expons.
Sens rival pera nens y vells

Després de *En Poudor*, el bell y conscient estudi dels nostres pervinguts, a cada instant el seu nom ve, firmant un hermós fragment del mosaych de nostra literatura regional, y avuy, finalment *Aristocràtiques*, aplech de noveletes y estudis que sagellen definitivament la nomenada del senyor de Fortuny entre'ls millors contistes catalans.

No volem detallar l'obra, plena d'un perfum d'art, de bon gust y gentilesa qu'esperem sabrán fruhir nostres llegidores, a qui recomaném donguin a n'aquest llibre un lloch preferent en la seva biblioteca, segures de que'ns ho agrahiran. — JOANA ROMEU.

AYGUA COLONIA ORIVE

En bondat intrínseca y agradable perfum, supera a les extrai-geres de preus fabulosos. Per axò l'Aygua de Colonia nacional se ven tant. Pera mostra 3 rs. Arasco. 4 litres 16 ptes.—Dipòsits: Vicente Ferrer y C.ª, Comers. 112, y Uriach y C.ª, Moncada, 20; Farmacies del Dr. Gimeno, Plassa Real, 1, y Sanchis, Rambla del Mítx, 27.

MOSAICS E F ESCOFET & C

Ronda Sant Pere 8

Ha obtingut **GRAN MEDALLA D'OR** en la *Exposició Internacional de Higiene de Milán 1909*; el modern y ja cèlebre producte, recomanat per cèlebres higienistes y metges eminents, el deliciós **ELIXIR DENTRÍFICH VEGETAL**

ANTISÉPTICH MONTSERRAT

preparat ab el such de plantes fresques, tòniques y aromàtiques de la montanya de Montserrat, per procediments moderns, científichs y perfeccionats. — El *Antiséptich Montserrat* no té rival per l'higiene de la boca y de la pell. Enforteix les genives, blanqueja la dentadura netejantla del sarro, conserva l'esmalt, evita els corchs, perfuma l'alè evitant el contagi per aspiració de totes les enfermetats infeccioses, cura dolor de calx y tota classe de irritacions. Supera a tots els productes coneguts pera la «toilette» y bany; treu les arrugues, grans, barbs y erupcions de la pell, conservant el cutis llis, fresch, suau y perfumat deliciosament. Indispensable y sens rival pera evitar els efectes que'l fret, la calor, l'ayre, la pols y'l sol produhexen en la pell. — Frascos a 1'25, 2 y 4 pessetes, en les bones farmacies, perfumeries, drogueries, bazars, etc. — Dipòsits principals: En Madrid: Gayoso; y Martin y Durán. — En Barcelona: Dr. Andreu; V. Ferrer; Vidal y Ribas, y Viladot. Despaig Central: TRAFALGAR, número, 34. BARCELONA.

BELLESA

Ab el preciós **DEPILATORI VICTORIA** desapareix al acte el pel moxi de la cara, brassos, etc., y mata l'arrel sense irritar la pell. Se garantisa. **Un frasco: 4 pessetes.**
Venda a la farmacia Gibert, Escudillers Blancs, n.º 1. Barcelona. Se remet per esreu certificat, enviant 5 pessetes. Se envia mostra franca al que la demani enviant se'lo.

FÒRA PÈL MOXI

Polvos cosmètics de FRANCH

DEPILATORI QUE NO IRITA LA PELL

TREU EL PEL MOXI EN DOS MINUTS

MATA L'ARREL

BORRELL: Comte del Assalt, 52 (Carrer Nou). - BARCELONA

S'envia per correu certificat anticipant pessetes 3'50

POESIES

de JOSEPHA MASSANES

Preu: 2 pessetes

LA DONA DEL GRAN MON

L'ARTISTA Y LA DE SOCIETAT

completan sa bellesa, idealisantla, ab la

CREMA "Siren" pera EMBELLIR

La més perfecta, porque no conté la més petita partícula de grassa. Comunica al rostre una lluminosa blancor, un rejuveniment y un esplendor tals, que fan somniar el poètic idili de la històrica Clot. Dona al pit, a la espatlla, al coll y als brassos, deliciosos tons nacarats, com si sota de la epidermis passessin suaus corrents d'electricitat. A les carns les hi proporciona suavitat d'azalia y hermosos tons de rosa que dèxen el perfum de les liles y d'una joventut fascinadora.

Pot, ab valiosos consells, 5 pessetes.

DIPÒSITS: Segalà, Rambla Flors, 4. Vidal y Ribas; V. Ferrer y C.º; E. Sarra; S. Banús; Lafont; Perfumeries Inglesa y Americana; Doval, Vergara, 8; Dalmau Oliveres; Dr. Farreras; Gort, Santa Agna; Farmacia Colon; Riudor-Parés; S. Icart; Sucursal de Monegal y Nogués; Farmacia de la Cruz, Escudillers, 75.

Agent: F. JANSSENS, Valencia, 275. Barcelona

¡FORA CABELLS BLANCHS!

—TINTURA SENS IGUAL—

Bayona—Pasajes

No n'usou d'altra que la sens igual de G. BERNET, farmacèutich químic de Bayona. Immillorable pera comunicar a les canes son primitiu color. Higienica, inofensiva: d'us molt fácil

¡Cuidado ab les falsificacions!

De venda: Principals perfumeries, drogueries, perruqueries

IMPOTENCIA

dels DOS sexes

Radicalment curada a tota edat per les

PILDORAS CURANIA

Nou descubrimient. — Inmens èxit

Tractament enèrgich y sens perill.

Curació garantida ab un sol frasc.

Discreció. — Frasc: 10 fr. ab instrucc.

Per correu ptes. 12.—Laudenot, farmch

31. Passatge du Havre. París

RODA'L MON Y TORNA AL BORN

VIATGE DE
OLAGUER JUNYENT

AB UN PROLECH DE
MIQUEL UTRILLO

Egipte, India, Australia, Filipinas, Xina, Corea, Japó, Canadà, y Estats-Units
400 planes — 15 pessetes — 500 gravats

Se ven en les principals llibreríes y en aquesta Administració: Mallorca, 287.-Barcelona